

POSTANOWIENIE

23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

na posiedzeniu niejawnym 23 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z urzędu

z udziałem P. M.

o stwierdzenie zasadności przyjęcia do szpitala psychiatrycznego w myśl art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,

na skutek skargi kasacyjnej P. M.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z 27 listopada 2023 r., XIII Ca 668/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. przyznaje adw. M. W. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych, obejmujących należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce z urzędu.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 listopada 2023 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie o stwierdzenie zasadności przyjęcia do szpitala psychiatrycznego oddalił apelację uczestniczki P. M. od postanowienia Sądu Rejonowego

dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z 5 października 2023 r., III RNs 1674/23 i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398 § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na naruszenie art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 ze zm., dalej „u.o.z.p.”). Skarżąca wskazała przy tym, że sprawa dotyczy zagadnienia prawnego dotyczącego możliwości orzeczenia o przymusowym przyjęciu uczestniczki postępowania do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody w warunkach stanu upojenia prostego i obniżonego nastroju.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa i prawidłowej wykładni, jak również mający na celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Natomiast nie jest to ogólnodostępny środek zaskarżenia orzeczeń, który umożliwia rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji powyższych celów służy instytucja tzw. przysądu uregulowana w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony tylko do zbadania przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Zatem nie służy merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący ma obowiązek wskazać i uzasadnić określoną przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W ten sposób ustawodawca zmierzał do zagwarantowania,

że skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie tych przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione wyłącznie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie będzie instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. W związku z tym, nie w każdej sprawie skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest zaś rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie powinno zawierać szczegółowe i wyczerpujące argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne musi być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny, tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarga kasacyjna może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną tylko w sytuacji, gdy trafność jej zarzutów jest dostrzegalna od razu, na pierwszy rzut oka, bez przeprowadzania wnikliwej jurydycznej analizy. Chodzi o szczególne, kwalifikowane wypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji,

dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc chodzi o sytuację, kiedy wyrok może być uznany za bezprawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest wykluczone. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie SN z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13). Nie sposób uznać, że sporna kwestia jest oczywista (postanowienie SN z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13).

Skarżąca w sposób nieuprawniony połączyła przesłanki kasacyjne. Powyższe wskazuje na ignorowanie zasad obowiązujących przy formułowaniu i uzasadnianiu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że skarżąca nie wykazała skutecznie oczywistej zasadności skargi ze względu na podniesione zarzuty. Skarżąca podniosła, że brak było podstaw do przyjęcia jej do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody, gdyż nie występowały u niej stany depresyjne, powodujące chęć targnięcia się na własne życie. Powyższe należy uznać za niedopuszczalne, gdyż fakty ustalone nie mogą być podważane w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 k.p.c.) i stanowią wiążącą Sąd Najwyższy podstawę faktyczną rozważań prawnych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.o.z.p. osoba, której dotychczasowe zachowanie wskazuje na to, że z powodu zaburzeń psychicznych zagraża bezpośrednio swojemu życiu albo życiu lub zdrowiu innych osób, a zachodzą wątpliwości, czy jest ona chora psychicznie, może być przyjęta bez swojej zgody do szpitala w celu wyjaśnienia tych wątpliwości. Sformułowanie „dotychczasowe zachowanie” jest niedookreślone

i może oznaczać postępowanie zarówno w przeszłości, trwające przez pewien czas, jak również jednorazowy incydent o takim natężeniu, że wywołuje wątpliwości co do zdrowia psychicznego i stanowi zagrożenie życia tej osoby albo zdrowia lub życia innych osób (zob. postanowienie SN z 12 października 2018 r., V CSK 166/18).

Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że zachowanie uczestniczki, bezpośrednio poprzedzające przyjęcie do szpitala, zagrażało jej zdrowiu i życiu w związku z ryzykiem popełnienia samobójstwa. Powyższe w pełni uzasadniało przyjęcie uczestniczki do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody. Sąd drugiej instancji uznał, że zasadne było przyjęcie uczestniczki do szpitala psychiatrycznego na obserwację celem postawienia diagnozy. Uczestniczka została przyjęta bez własnej zgody i poddana obserwacji, przy zachowaniu wszelkich procedur, a czynności podjęte w sprawie należy uznać za prawidłowe.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że skarżąca w sposób nieprawidłowy powołała się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego, jak i na oczywistą zasadność. Nie jest dopuszczalne łączenie powyższych przesłanek, bowiem rolą Sądu Najwyższego nie jest dokonywanie wyboru, która przesłanka mogłaby stanowić podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W głównej mierze przedstawione argumenty w skardze kasacyjnej stanowią jedynie polemikę z przeprowadzoną przez Sąd drugiej instancji oceną okoliczności faktycznych. Zawarte w uzasadnieniu przyczyny kasacyjne nie przekonują, że Sąd Okręgowy naruszył przepisy prawa w sposób uzasadniający konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca nie wyjaśniła, jakie przepisy zostały naruszone w stopniu kwalifikowanym, przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogranicza się do skróconego omówienia stanu faktycznego sprawy i podstaw kasacyjnych, co wyklucza możliwość uznania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Skarżąca nie przedstawiła wywodu prawnego, w tym argumentacji jurydycznej, wyjaśniającej, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym, brak było podstaw do uznania, że w sprawie została spełniona przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy uznał, że nie ma innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy orzekł o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu wnioskodawczynię z urzędu stosownie do § 8 ust. 1 pkt 27 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

[SOP]

[ms]